

KISSZÁLLÁS
Településképi arculati kézikönyve
2017.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés, köszöntő

2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter

3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója – utcák, terek, közparkok, közkertek

6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Utószó, szerzők

1. Bevezetés, köszöntő

A község polgármestereként tisztelettel köszöntök mindenkit, aki az arculati kézikönyvünket a kezébe veszi.

A községünk egy gyönyörű alföldi településként mutatkozik be szabályos vonalvezetésű, széles utcáival, sok-sok zöld felületével, igényesen rendezett és karbantartott előkertekkel., szorgalmas és vendégszerető lakosságával. A történeti leírásokból kiderül, hogy korábban a lakosságunk nem szenvedett hiányt a munkavállalási lehetőségekből, de a munkahelyi feladatoknak eleget téve és azon felül számos kiegészítő tevékenységben is derekasan helyt állt, kiegészítve családja jövedelmét építette igényes ingatlanait és ezen keresztül a sajátjának érzett települését. Foglalkozott fűszerpaprika termesztéssel, gyógynövény és különböző virágmagvak, szárazvirág előállításával, paradicsom, pritaminpaprika, pattogtatni való kukorica termesztéssel. Jelentős állatállományt nevelt fel és értékesített, így sertést és szarvasmarhát hús-és tejtermelésre.

Igazi élhető településsé fejlesztve községünket. Sajnos az ipari üzemek bezárása, a mezőgazdasági és háztáji integrálást folytató részvénytársaság megszűnte jelentősen lecsökkentette a helyi lehetőségeket.

De községünk lakossága ebben az új helyzetben is próbálja megtalálni önmagát, küzd a talpon maradásért, jelentős közérdekű összefogásra képes a falu élhetővé tétele, történelmi épített és környezeti értékeinek megőrzésében, a családja megélhetőségének felkutatásában.

Nem adjuk fel, bízunk a jövőben, bízunk a vidék életben tartásában, amit a kormányaink programjai is hirdet.

Megőrizzük községünk épített környezetét, természeti adottságait, értékeit. Vigyázunk a mi kis **„gyöngyszemünkre.”**

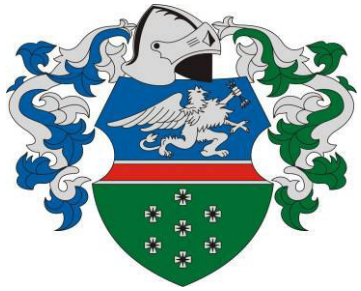
Kispál István
polgármester

2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter

Kisszállás a *Duna-Tisza közi homokhát* és az *Észak-bácskai löszhát* találkozásában található.
Változatos táji adottságokkal bír. Az Ény-K-i irányban húzódó választóvonal mellett a Tüskösmajori határtól a négyestelepi községhatárig erdővel megkötött futóhomok található, míg délnyugattól a bácskai löszhát húzódik. A ketté közé aprószemcsés szikes agyagföld ékelődik be.

A község területe 9206 hektár, melyből 485 hektár a belterület. A lakosság zöme korábban tanyákon élt, de napjainkban is 379-en laknak a külterületeken.

Emberi kéz által érintetlen terület nincs a településen és környékén.

A település címerében látható griff által összefogott három nyílvessző azt szimbolizálja, hogy a község három településből – Ivánka, Mada és Kis-szállás – alakult. A griff egyrészt jelzi, hogy a terület az avarkor óta lakott, másrészt azt, hogy az Orczy-család egyesítette az egykori három település helyén álló pusztákat egy birtokká. Az Orczy-címerben is szerepel a griff.

A település területén talált ásatási leletek őskori emberi élőhelyre utalnak. A honfoglalás után több falu alakult a mai település környékén. A község nevének utótagjából következtethetően, kun település volt. Kisszállás neve okleveleinkben először 1561-ben fordult elő.

A mai községről az első térképek a XVIII. század végén készültek, akkor még pusztaként említik. 1871-ben jött létre a község 3 település: *Máda*, *Ivánka* és *Kis-szállás* egyesüléséből. A mai falu 1945-ben alakult a belmajori területekből. A település az avar kortól lakott, ezt bizonyítja 2 avar-kori sír, melyet 1960-ban találtak a Petőfi utcában. A faluban több helyen is előkerültek különböző korból származó leletek, például III. Béla király ideje alatt vert bronzpénz, vagy a Törökdombon egy kun falucska templomát és temetőjét találták meg, ahonnan 52 sírt ástak ki.

Községünk egy hatalmas földesúri birtok része volt. Történelme folyamán a földesurak gyakran váltották egymást a gyakori földadományozások miatt. Biztosan tudjuk, hogy Hunyadi Mátyás fia, Corvin János is a település földesura volt, majd az uradalom a Czobor család kezébe került. Az uraság eltékozolta a vagyonát és életjáradékot kapott az udvartól. Valószínűleg innen ered az a hiedelem, hogy az új uraság Kis-szállást kártyán nyerte. Vendéglőnk neve is ezt jelzi: Piros Hetes.

A török hódítások után a Német Lovagrend, majd az 1810-es évektől az Orczy család birtoka lett. Ekkor már 3 kis település: Ivánka, Máda, Kis-szállás létezett a mai község területén. A földbirtokos báró Orczy Lőrinc nemesi költő volt, aki hatalmas vagyont halmozott fel, de az uradalmat nem fejlesztette, inkább bérbe adta, nem túl szerencsésen. Nagyon sok peranyag maradt fenn erről a korról.

Az uradalom és a település életében óriási változást hozott, amikor 1846-ban Stametz Mayer János bécsi bankár megvásárolta a területet. Hamarosan hatalmas építkezések kezdődtek és néhány év alatt az uradalom egy jelentős „amerikai típusú” kapitalista nagybirtokká alakult át. 1856-ban az uradalmat gyermekeire ruházta. Heinrich Mayerra, Mayer Leopoldinára és Mayer Rozáliára (San Martino di Valperga grófnőre).
1890-ben az összes ingatlant San Martino di Valperga grófnő gyermekei kapták. Ők voltak az utolsó tulajdonosok. San Martino gróf és testvére Boncompagni hercegné.

A kisszállási uradalom a legnagyobb magyarországi uradalmak egyike volt. Működött gőzmalom, amely a déli területek gabonáját őrölte, jéggyár, szeszgyár. Hatalmas kapacitású magtárban tárolták a gabonát. A Hajdú testvérek (Géza, Ernő) és Korondi Károly voltak az uradalom bérlői, gazdasági fejlesztői és vezetői.
Az uradalom területén kiemelkedő minőségű tenyészállomány élt. Híres volt a tüskösi ménes, vagy a birka és marhaállomány. Sajnos, a második világháború után az uradalom elvesztette jelentőségét. A kastély berendezését széthordták, az állatállomány eltűnt. 1945 után a településen több üzem és termelőszövetkezet jött létre. 1947-ben az országban először itt alakult gépállomás.

Sok kisszállási embernek adott megélhetést a Kendergyár, a Temaforg vállalat és a Vetőmag, valamint a négy helyi termelőszövetkezet (Rákóczi, Szabadság, Új Élet, Petőfi, Búzakalász). A termelőszövetkezetek később egyesültek Bácska néven.

A rendszerváltás után sajnos ezen üzemek bezártak és a termelőszövetkezet is átalakult. Jelenleg falunkban egy tejüzem és több jelentős víziszárnyas-telep üzemel.

A település zöldterületi ellátottsága igen jónak mondható. A község középpontjában szép őspark rész található – valamint számtalan zöldövezet várja a sétáló embereket.

Mára jelentősen csökkent a munkahelyek száma sokan ingázó dolgozókká váltak jelentős számban Kiskunhalasra járnak dolgozni.

A lakosság száma 1960-as évektől folyamatosan csökken az elvándorlás és az alacsony születésszám miatt. Jelenleg azonban ismét kezd növekedni a beköltözések száma, egyre több család választja Kisszállást új otthonául, így a lakosságszám-változás stagnál. Külterületen még mindig sokan élnek. A népesség hagyományosan, szinte teljes egészében katolikus vallású.

Forrás : Kisszállási Uradalmi Hírmondó

Így tűnik fel a sík tájban a belterület

Tágas, virágos lakóterület

Központ az egykori uradalmi épületek ma jellemzően közintézmények a hozzájuk tartozó parkok közterületek.

3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

A település területén talált ásatási leletek őskori emberi élőhelyre utalnak. A település az avar kortól lakott, ezt bizonyítja 2 avar-kori sír, melyet 1960-ban találtak a Petőfi utcában.. A honfoglalás után több falu alakult a mai település környékén. A község nevének utótagjából következtethetően, kun település volt, amit bizonyítani látszik az 1965-ben megtalált kun falucska temetője és temploma. A faluban több helyen is előkerültek különböző korból származó leletek, ami bizonyítja a település létezését.

Kisszállás neve okleveleinkben először 1561-ben fordult elő.
Községünk egy hatalmas földesúri birtok része volt. Történelme folyamán a földesurak gyakran váltották egymást a gyakori földadományozások miatt. Biztosan tudjuk, hogy Hunyadi Mátyás fia, Corvin János is a település földesura volt, majd az uradalom a Czobor család kezébe kerültA család Bács-Bodrog vármegye történelmében jelentős szerepet játszottak és hatalmas birtokot szereztek azzal, hogy a messzebb fekvő falvakat is beolvasztották az uradalmukba. Így lett Ivánka is része a birtoknak. A török hódoltság korában Máda és Ivánka elnéptelenedett, de Kis-Szállás továbbra is fennmaradt..Az 1540-es évektől a szegedi szandzsákba tartozott.

A török kiűzése után a Német Lovagrend kezébe került a terület, majd sikerült a Czobor családnak visszaszerezni az uradalmat. Czobor József uraság eltékozolta a vagyonát és életjáradékot kapott az udvartól. Valószínűleg innen ered az a hiedelem, hogy az új uraság Kis-szállást kártyán nyerte. Vendéglőnk neve is ezt jelzi: Piros Hetes

A mai községről az első térképek a XVIII. század végén készültek és a korábbi 3 település helyén csak pusztákat említ, amely mutatja a lakosság fokozatos csökkenését.
1836-tól az Orczy birtok része volt Kisszállás. de a földbirtokos nem fejlesztette az uradalmat, hanem kiadta bérbe, nem túl szerencsésen. erről a korabeli peranyagok vallanak.
1871-ben jött létre a község 3 település: *Máda*, *Ivánka* és *Kis-szállás* egyesüléséből.

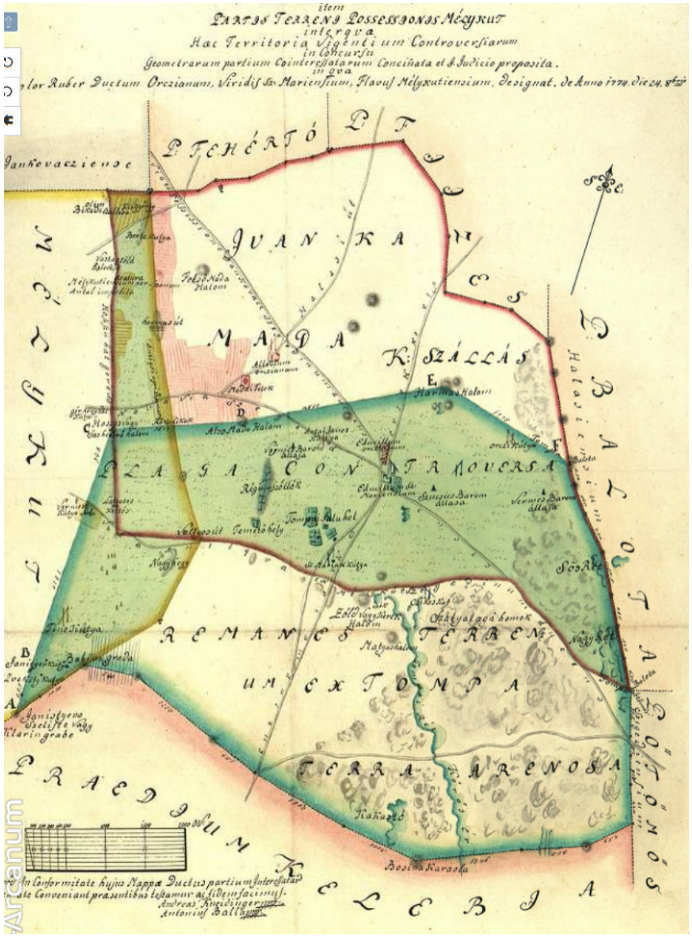
Az uradalom és a település életében óriási változást hozott, amikor 1846 ban Stametz Mayer János bécsi bankár megvásárolta a területet. Hamarosan hatalmas építkezések kezdődtek és néhány év alatt az uradalom egy jelentős „amerikai típusú" kapitalista nagybirtokká alakult át. 1856-ban az uradalmat gyermekeire ruházta. Heinrich Mayerra, Mayer Leopoldinára és Mayer Rozáliára (San Martino di Valperga grófnőre). 1890-ben az összes ingatlant San Martino di Valperga grófnő gyermekei kapták. Ők voltak az utolsó tulajdonosok. San Martino gróf és testvére Boncompagni hercegné.
A kisszállási uradalom a legnagyobb magyarországi uradalmak egyike volt. Működött gőzmalom, amely a déli területek gabonáját őrölte, jéggyár, szeszgyár. Hatalmas kapacitású magtárban tárolták a gabonát.1882-től vasútállomással és néhány év múlva a vasútállomást és a belmajort összekötő lóvasút is működött. Postahivatal pedig 1876-tól működik Kisszálláson.1925-től a Hajdú testvérek (Géza, Ernő) és Korondi Károly 50 évre bérelte az uradalmat a testvérpártól..
Az uradalom területén kiemelkedő minőségű tenyészállomány élt. Híres volt a tüskösi ménes, vagy a birka és marhaállomány.1934-ben Rapcsányi Jakab a magyar városok Monográfiája sorozatában a legmodernebbül berendezett uradalomnak tartotta. Ennek ellenére az uradalom fénye lassan fakult. 1937-ben Erdei Ferenc a Futohomok c. munkájában azt írta, hogy 16 000 holdnyi területen 1800 ember él, de nem jól Legnagyobb részük gazdasági cseléd.
A második világháború után az uradalom elvesztette jelentőségét. A kastély berendezését széthordták, az állatállomány eltűnt.
A mai falu 1945-ben alakult a belmajori területből.

1945 után a településen több üzem és termelőszövetkezet jött létre. Sok kisszállási embernek adott megélhetést a Kendergyár, a Temaforg vállalat és a Vetőmag, valamint a négy helyi termelőszövetkezet (Bácska, Szabadság, Petőfi, Budakalász). A termelőszövetkezetek később egyesültek.
A rendszerváltás után ezen üzemek bezártak és a termelőszövetkezet is átalakult. Jelenleg falunkban egy tejüzem található és néhány éve települt be egy kisebb létszámot foglalkoztató vállalkozás, amely különböző gépek szétszerelésével foglalkozik.

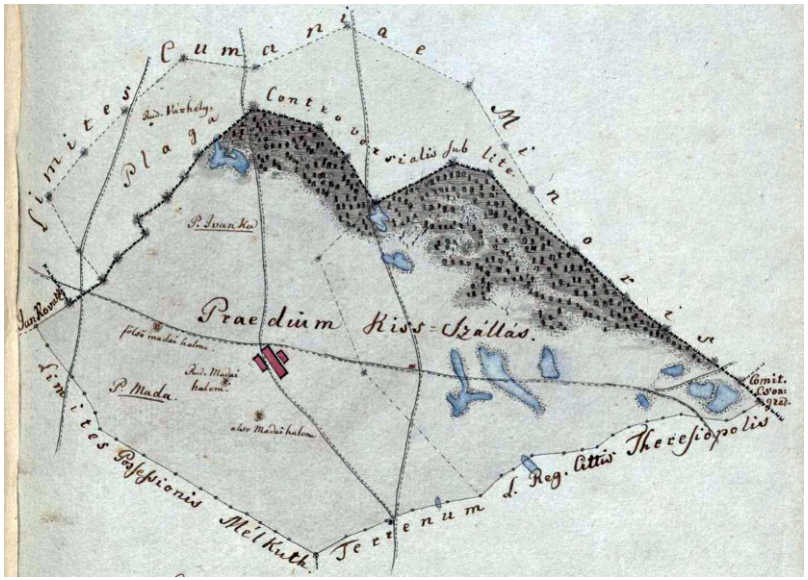
A település zöldterületi ellátottsága igen jónak mondható. A község középpontjában szép őspark rész található - valamint számtalan zöldövezet várja a sétáló embereket.

Mára jelentősen csökkent a munkahelyek száma sokan ingázó dolgozókká váltak jelentős számban Kiskunhalasra járnak dolgozni.
A lakosság száma 1960-as évektől folyamatosan csökken az elvándorlás és az alacsony születésszám miatt. . Külterületen még mindig sokan élnek. A népesség hagyományosan, szinte teljes egészében katolikus vallású, néhány református család kivételével.

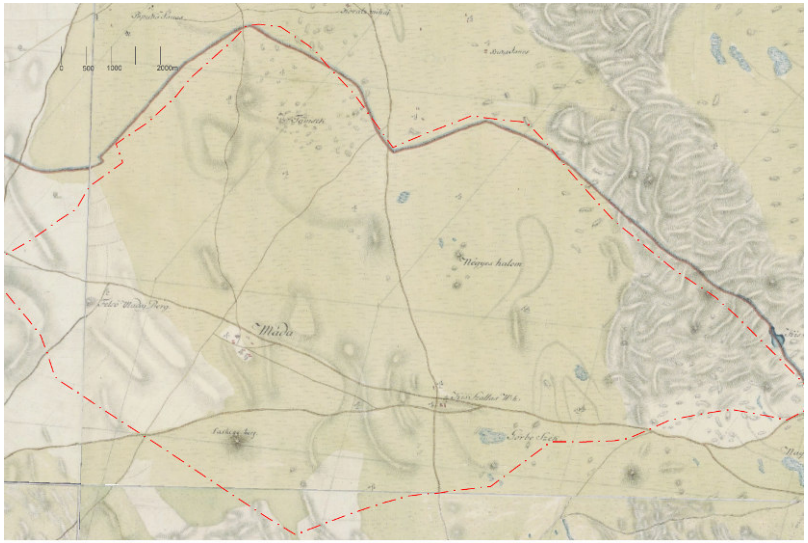
Település történeti fejlődése a történeti térképeken szemléltetve
(forrás: Arcanum)

1774.

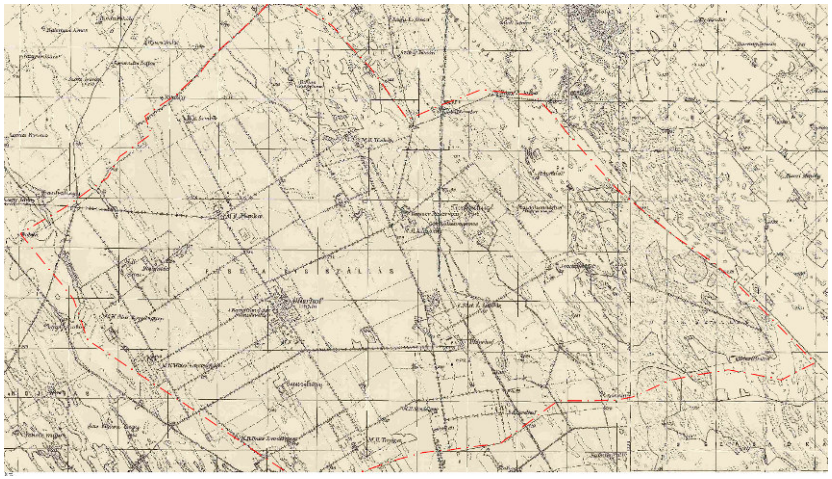

1805.

1783.

1800-as évek közepe

1893.

Közigazgatásilag Kis Szállást, Máda és Ivánka pusztákkal együtt 1851-ig a népes puszták között tartották számon és Jánoshalmához tartozott.

1851 után Kisszállás „eszmei község” lett, mely gyakorlatilag községi hatóságot gyakorló magánuradalom, közvetlenül a járási hivatal alá rendelve. Az „eszmei községek” birtokosai adóikat egyenesen az állami adóhivatalba fizették be, így mentesültek a községi pótadók fizetése alól.

A monarchiában Kisszállás Bács-Bodrog vármegye legészakibb települései közé tartozott. A megyeszékhely Zombor, a járási székhely Bácsalmás volt. Trianon után a csonka megye központja Baja lett. Kisszállás 1941-ig a jánoshalmi járásba került, majd a II. világháború éveiben Kisszállás újból a bácsalmási járás része lett.

A Magyar Szent Korona Országainak Helységnévtára 1907, a következőket tartalmazza Kisszállásról:

- nagyközség,
- hozzá tartozik: Almajor, Alsókovácsgyöp, Belmajor, Bibicz, Edetanya, Felsőkovácsgyöp, Imreszállás, Ivánkamajor, Jánostelek, Kápolnamajor, Középkovácsgyöp, Mátyásmajor, Ódongókút, Sömlék, Tompamajor, Tormatanya, Tüskös, Újdongókút, Újmajor és Zsindelyes,
- Bács-Bodrog vármegyében és a bácsalmási járásban van,
- lélekszáma: 1783
- lakossága: magyar
- anyaegyháza: Jánoshalma, római katholikus
- területe: 15 998 katasztrális hold
- állami anyakönyvvezetőség: helyben
- törvényszék: Szabadkán
- járásbíróság telekkönyvi hatósággal felruházva: Bácsalmáson
- adóhivatal: Baján
- csendőrőrsi székhely: helyben
- a 23. hadkiegészítő területhez, a VI. honvédezred és hadkiegészítő parancsnoksághoz és a 17. népfelkelési járáshoz tartozik
- vasútállomása: van
- állami és magántáviratok kezelésére felhatalmazott vasúti távirdaállomása: van
- állami távírdahivatallal egyesített postahivatala: van.

Az uradalom 1939-től kezdett eladni a földterületeiből Mélykúton, Jánoshalmán és Kisszálláson. A vásárolható földterületek nagyságát a gazdasági cselédek esetében korlátozták 5 kisholdban, amennyiben az uradalmi munkaviszonyukat is meg akarták tartani. 1942-IG 2000 holdnyi kisszállási föld került a kisgazdálkodók kezére.

A földterületek eladásával megindult a tanyásodás, a dolgos, szorgalmas nép szépen gyarapodott. Az 1942-ben megalakult Gazdakör tömörítette a szakmai fejlődésükre is igényes kisgazdákat.

Ezt az egészséges fejlődést állította meg a II. világháború és az azt követő eseménysor, mely mély nyomott hagyott Kisszállás életében is.

A nehéz időket megélt és átélt Kisszállás dolgos népe mindezek ellenére szorgalmával és élni akarásával talpon maradt és tovább írja küzdelmes, de emberhez méltó történelmét.

Kiskastély

Műemlékek

A Boncampagni kis-, és nagykastély eredeti megjelenését megtartva ma iskola, műemléki védettségű.

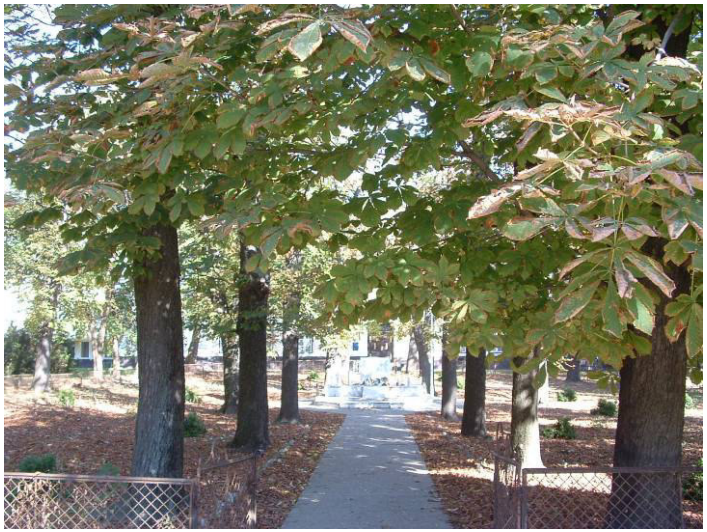
Nagykastély

ajtódísz az egykori Nagykastélyon

Nemcsak az épületek a parkok növényzete is jól érzékelteti az egykori főúri környezetet.

A mai Rákóczi út, a kastélyból ezen a széles úton kocsizott ki a határba Boncampagni hercegné.

A XX. század eleji képeslap épületei a teljesen átépített községháza (lent balra) ésa részben átépített kúria (fent jobbra) kivételével ma is változatlan formában állnak és a községközpont meghatározó épületei.

Az 1900-as évek elején megvalósított parcellázásokkal népesült illetve tanyásodott a határhoz tartozó egykori Négyestelepi (Vitézföldi) iskola ma műemléki jelentőségű.

Táji sajátosságok

Az 1920-as évektől épültek tanyák a község külterületén. Ahogy a központ beépült úgy fogyatkoztak a tanyák. A jól megközelíthető, belterület közeli helyen még állnak és higgyünk abban, hogy táji változatosságot jelentő tanyák még sokáig fennmaradnak.

Kunhalom Kisszállás, Lyukas-halom

Hazánkban a kunhalmok és földvárak megőrzésének fontosságára a honismereti kutatók, régészek, természetkedvelők már a XIX. század végétől mind határozottabban ráirányították a a figyelmet. A kunhalmokat és földvárakat mesterséges, ember által emelt voltuk kapcsolja össze, földműveik egykor meghatározói voltak a tájnak. Védelmük jogi feltételeit az l996-ban jóváhagyott természetvédelmi törvényünk teremtette meg. Hatálybalépése óta *ex lege* – azaz a törvény erejénél fogva védett – *országos jelentőségű védett természeti területnek minősül valamennyi kunhalom és földvár*. A törvény a védett természeti területeken belüli kunhalmokat és földvárakat *természeti emlék* kategóriába sorolja.

Forrás: KNP Igazgatóság

Katolikus vallásosság ékes példái az út menti feszületek

Négyestelep kálváriája

2011. július 16-dikán dr. Bábel Balázs Kalocsa - Kecskeméti érsek felszentelte a Kisszállás Négyestelep vitézi temetőjének új Kálváriáját. A keresztvitel 14 stációjának képei Turcsányi Antal festőművész alkotása, aki maga is a Négyestelepi Általános Iskola növendéke volt. A temetői ünnepség elején Katus Károly ismertette a Trianon utáni Vitéztelep (Négyestelep korabeli neve) betelepítésének történetét. Szó volt a temetőről, az ott felállított eredeti Kálváriáról, valamint a, valamint a Négyestelepi iskoláról.
Forrás. Honlap

Ősök nyughelye (A már lezárt négyestelepi , rohodai temető)

Köztemető

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Igazgatási terület beépítési karakterei

1 Településközponti karakter (egykori uradalmi épületek jellemzően közösségi funkcióval, műemléki jelentőséggel rendelkező terület)

2. Családi házas lakóterületi karakter (Fésűs beépítés) **3.** Ipari karakter **4.** Természeti karakter **5.** Erdőkarakter **6.** Tanyás karakter

Településközponti karakter

Községközpont-képző épületekkel beépült terület jelentős mértékű zöldterületekkel.
Meghatározó a műemlék kastély.

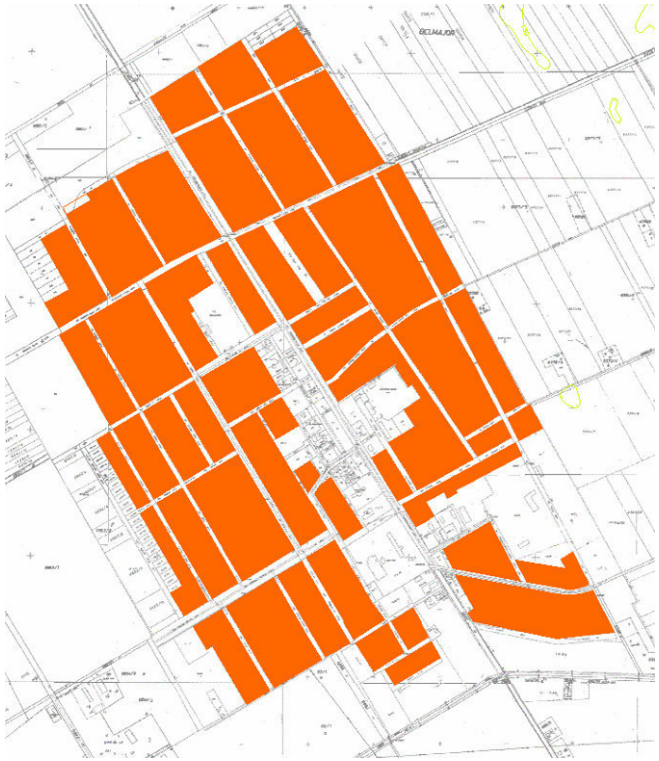

Beépítési magasság a falusias földszintes jelleget meghaladja. Az egykori gazdasági épületek ipartörténeti jelentőségűek.

Családi házas lakóterületi karakter

A belterület legnagyobb része fésűs beépítésű azonos építési vonalra (egységes előkerti mérettel) elhelyezett épületekkel. Egységes utcaképet eredményező beépítés, közel azonos időben történő beépítésekkel. Az 1960-as évektől az 1970-es évek végéig jellemzően a kontyolt tetőformájú lakóházak 8kockaházak) épültek, amelyeket az oldalhatáron álló melléképültek sora követett.

Az 1970-es évek végétől 1990-es évek elejéig a nyeregtetős tetőtérbeépítésű vagy a tetőtéri bővítés lehetőségét biztosító nyeregtetős lakóépületek épültek. Az utóbbiak esetében utcai oldalon gazdasági helyiségként már megjelennek a gépkocsitárolók.

Az utcai kerítések jellemzően áttörtek: fémpálcásra és falécesre egyaránt vannak példák.

Családi házas lakóterületi karakter

Ipari karakter

Belterület határán és szigetszerűen állnak gazdasági funkciójú épületek. Ezek kialakításában sokkal változatosságot képviselnek, hiszen rendeltetésüknek, a benne folyó tevékenységnek megfelelő építészeti kialakításuk.

Természeti karakter

Az intenzív mező-, vagy erdőgazdaság szempontjából nem értékes területek természeti szempontból annál értékesebbek. A Kőrösér menti gyepterületek és természetvédelmi érintettségű (NATURA 2000. élőhely védelmi terület) A védett területek határán a hagyományos legeltető állattartást mutatva tanyák állnak.

Kisszállás Natura 2000 területén a Jánoshalma-kunfehértói erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen a kijelölés alapjául szolgáló növényfajok (Homoki nőszirom *(Iris humilis ssp. Arenaria)*, a Homoki kikerics *(Colchicum arenarium)* között nincs a Tavaszi hérics, ez nem jelenti azt, hogy a száraz rétek növényét ne tartanák nagy becsben a helyiek.
A **tavaszi hérics** a boglárkafélék *(Ranunculaeae)* népes családjába tartozik. Tudományos neve utal szépségére *(Adonis)* és arra, hogy már kora tavasszal, akár március legelején előbújik *(vernalis=tavaszi)*. Hérics *(hérits)* néven írásban először 1784-ben említik, ezenkívül ismert még a sárga kökörcsin és a sárga leánykökörcsin elnevezés is.

Állománya nagyon megritkult az Alföldön, öröm tudni, hogy Kisszálláson még fellelhető ez

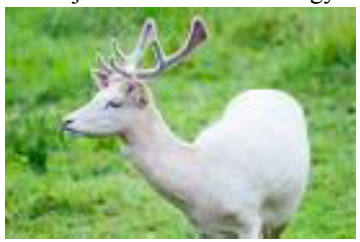
Erdőkarakter

Gyenge termőképességű homokhátsági területek erdői kis kivétellel gazdasági erdők erdei és fekete fenyőkkel, akáccal.

Az erdő jó vadászterületek is egyben, ahol albinó dámvad és aranysakál is él.

Tanyás karakter

1960-as években a külterület egészét jellemezte a tanyás beépítés. Mára a nyugati jobb termőképességű területeken már elvétve, a keleti homokos területen kis fogyó számban találhatók tanyák.

Forrás: Google

A tanyák és az épületek nélküli tanyahelyek egyaránt tájalkotó elemek, a beépítések és facsoportok mozaikos tájképet eredményeznek.

Lyukashalom melletti facsoport egykori tanyahely

A tanyás hagyományokra épülő állattartás komoly jelentőséggel bír, főleg viszárnyasokat nevelnek fóliás istállókban.

Egyre népszerűbb az őshonos mangalica tartása.

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Az ajánlások megfogalmazása előtt hangsúlyozni kell, hogy a település helyi építési szabályzata minden egyes telket a beépítési sajátosságok alapján vagy a tervezett állapot elérését megcélozva övezetekbe sorol. Egyes övezetekre egyértelműen rögzíti a helyi építési szabályzat, hogy mit lehet építeni. A hogyan nézzen ki kérdésre azonban csak részben ad eligazítást.
A következő ajánlások a helyi építési szabályzat kiegészítéseinek, magyarázatainak tekinthetők.

Közterület

A kialakított mérnöki szerkezet, a kialakított közterületi szélességek a közművek elhelyezését biztosítják
- Ajánlott a telkek közterületi határain, azaz előkertekben őshonos lombhullató fák, ezen belül is a hagyományos, tájra jellemző gyümölcsfák vagy utcában egységes karakterű, telkeken átívelő, azokat összekötő fatelepítések

Telekhasználat

- a lakó, a gazdasági és pihenő funkció egyaránt elhelyezhető a kialakított telkeken.
- a különböző funkciók gyakorlását a jó szomszédság elvével célszerű összehangolni.
- a kertek lombhullató faállományának megőrzése lényeges feladat, és kerülendő a homogén, nagy tömegben történő örökzöld telepítéseket.

Épület

- nyugodt építészeti részletképző elemekkel megvalósított épületek kialakítása javasolt
- az épületek megjelenésének tükröznie kell azok funkcionális mivoltát, felesleges díszítőelemek használata nem ajánlott
- földszintes vagy tetőteres épületek jellemzőek, és ennek a beépítési magasságnak a megtartása javasolt
- magas, tömör kerítés kerülendő, az udvar közterület felőli zárását növényzettel javasolt megoldani.

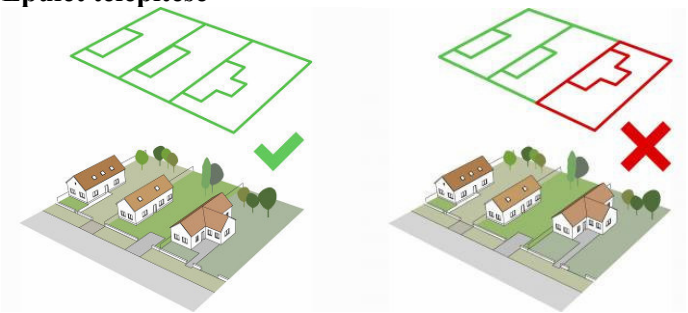
Minták lakóterületre

Tetőidom, épülettömeg

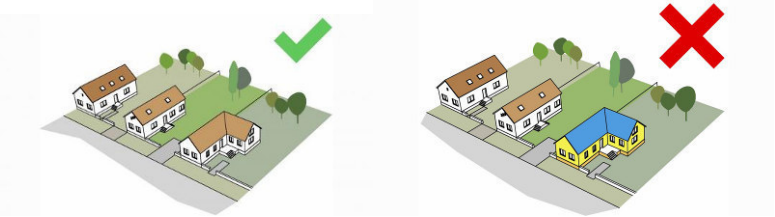
Az utcaszakaszon kialakult nagyságú és tetőidomú épületekhez kell igazodni, ez biztosítja az egységes utcaképet.

Épület telepítése

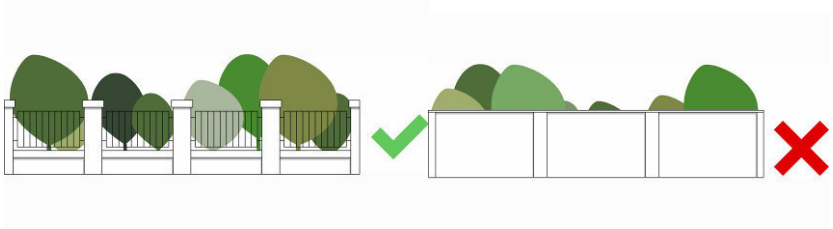

Az egységes építési vonaltól eltérő épület-elhelyezés a beépítés ritmusát zavarja.

Színezés

A harsány színek épültre nem valók, a növényzettel előidézett változatos színhatások támogatandók.

A növényzettel zárttá tehető áttört kerítés esztétikus, a falszerű erődjellegű kerítés ellenben nem az.

Tanyás beépítés

A tanyás beépítés lényege az udvar köré szervezés.
A „tanyatelek" fogalma semmiféle definícióban nem szerepel, de ez nem jelenti azt, hogy a beépítéseknél nem kellene alkalmazni.
A különböző funkciók értelemszerű leválasztásával is, de a tanyás beépítés udvaros jellegét meg kellene tartani. A városi villát utánzó vagy csak mezőgazdasági üzemként működő tanya kialakítás nem lehet cél.

6. -7. Jó példák bemutatása

Épületek

Az építész elmúlt évtizedből vett példái közösségi épületek, mivel ezek épültek a településen

A egykori uradalmi kápolna templommá bővült majd a közelmúltban harangtornyot is kapott és környezetét is szépen rendezték. Ide helyezték a háborúk emlékműveit.

Építész:: Babud László

A kialakult beépítéshez igazított piaccsarnok megjelenésében, nyitottságával az új közösségi épület szép példája.

Építész: Szálas Péter

A település lakás felújításainak helyiek által példának tekintett
megvalósulásai, amelyek nem tükrözik a mb. települési főépítész véleményét.

A történeti épületek finom részletei, finomságai mintául szolgálhatnak:

Az előkert kifut a közterületre, a köz és magánkertek találkozásának szép példája

Kerítés és járda közötti virágos sáv alakítható

A természetes anyagú kerítés jól mutatja, hogy az igényesség és szépség nem az anyagiak függvénye

Borostyánnal befuttatott kerítés télen-nyáron zárja az udvart.

Telekhasználat, kerthasználat

„Ahány ház, annyi szokás” mintájára ahány ház, annyiképpen használt telek, a békés egymás mellettiség nem szabályozás, hanem kultúráltság kérdése. A központban elképzelhetetlen, de a belterület határán lévő telken nem idegen az állattartás sem.

Parkjellegű kerthasználat példája

Zöldfelületek

Az árnyatadó zöldfelületek és a díszkertek egyaránt jelen vannak a község központjában.

Csüngő japánakác

Minden kisszállási ismeri a művelődési ház előtti park csüngő japánakácát (Sophora japonica 'Pendula).
A fa sátorként borító lombkoronája és ágas-bogas festői törzse páratlan látvány és nagy titkok tudója.

Utószó

„A térkép megkísérli a helyet és a teret egzaktul egy nevezőre hozni, olyan egyezményes jelekkel, ahogy a hangjegy egzaktul leírja a zenét. A térkép mindenesetre a civilizáció három legnagyobb alkotása közül az egyik, mert geometrizálni tudja a helyet és arculattá tudja tenni az ábrát. De a térkép csak tájékoztat, nem avat be. A hely csak adott és konkrét szemléletességében teljesen hely. A térkép minden természeti mozzanatot ábrázolni tud, de a géniuszt nem. A hely nem fényképezhető, mert ami a fényképen marad, nem a hely, csak annak térképe.“ (Hamvas Béla)

Szerzők: Csiszár Csaba
Kispál István
Szerencsés András
Szilberhorn Erzsébet
Zsoldos Ildikó

Összeszerkesztette: Szilberhorn Erzsébet mb. települési főépítész